

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Seppälä, M. (2024) Hyvinvoinnin innovaatiojohtaminen kaupunkiympäristössä. Ympäristö ja terveys-lehti 55:1, 68-71.

[CC BY 4.0](#)

Hyvinvoinnin innovaatiojohtaminen kaupunkiympäristössä

Ihmisten hyvinvointi on kokonaisvaltainen käsite, johon vaikuttavat yksilön ominaisuuksien lisäksi myös sosiaaliset, tilalliset, keholliset ja kokemukselliset näkökulmat. Laajuudessaan ja moninaisissa, kontekstuaalisissa ilmestymisluodoissaan ihmiskeskeistä, kokonaisvaltaista hyvinvointia on vaikea johtaa. Miten hyvinvoinnin kehittämistä voisi johtaa kaupunkiympäristössä tavoilla, jotka eivät pyri rajautumaan hyvinvoinnin yksittäisiin osa-alueisiin, vaan lähtevät liikkeelle kokonaisuudesta?

Hyvinvointi vuorovaikutuksessa syntyvänä ilmiönä

Brittiläisen Umio-konsulttiyrityksen perustaja **Christopher Lawer** pyrkii haastamaan käsitystä hyvinvoinnista pirstaloituneena ilmiönä, jossa eri toimijat vastaavat silloisissa eri osa-alueiden tukemisesta. Lawer kehittää työssään systeemiajatteluun perustuvia hyvinvoinnin ymmärtämisen, kehittämisen ja johtamisen viitekehyksiä. Niiden tavoitteena on laajentaa hyvinvoinnin käsitettä ihmisen perustoimintakyvyn palauttamisesta kohti hyvinvoinnin korkeampia tasoja, kuten iloa, yhteyden kokemista, vapautta ja toimijuutta luoda ja toimia.

Lawerin Real Experience Flow Creation -viitekehys pyrkii tarjoamaan työkaluja, joilla hyvinvointia voidaan ymmärtää ihmisten aidoista kokemuksista käsin dynaamisina, vuorovaikutuksellisinä, syntyvinä ja jatkuvina virtaavina tiloina. Viitekehysten näkökulmasta hyvinvointi ei ole päätöspiste, vaan ilmenee ja syntyy ihmisen kaikissa elämäntilanteissa. Esimerkiksi aurinkoisella kelillä mieli on usein virkeämpi kuin keskitalven loskaisena päivänä ja nostattava kohtaaminen ystävän kanssa synnyttää enemmän hyvinvointia kuin riita kontrolloivan anopin kanssa. Hyvinvoinnin kokemusta voidaan siis ajatella tämänkaltaisten vuorovaikutusten ja kohtaamisten kerrostuneisuutena, jonka perusteet ovat jatkuvassa muutoksessa. (Ispor 2022.)

Lawerin (2021) mukaan hyvinvoinnin kokemus rakentuu neljästä osa-alueesta: 1) sosiaalisista ja kulttuurisista tekijöistä, 2) materiaalisista ja tilallisista tekijöistä, 3) ruumiillisista ja motorisista tekijöistä sekä 4) kokemuksellisista ja kognitiivisista tekijöistä. Yksilökeskeisen, koetun hyvinvoinnin tukeminen ei ole resurssirajoitteiden vuoksi mahdollista yksittäiselle toimijalle tai organisaatiolle, joten siihen tarvitaan verkostomaista tai ekosysteemistä lähestymistapaa. Lawerin kehittämä

Kuva: Pixabay.

Health Ecosystem Value Design -viitekehys pyrkiiin vastaamaan tähän ja auttamaan yksilöitä, ryhmiä ja monien toimijoiden muodostamia ekosysteemejä hahmottamaan hyvinvoinnin edellytysten puutteita ja johtamaan hyvinvoinnin edellytysten rakentamista.

Hyvinvointi varallisuutena – elinympäristöt hyvinvoinnin mahdollistajana

Yhtäläillä Iso-Britanniassa ja Hollannissa pääpaikkojaan pitävä globaali systeemiajattelun käytännön yhteiskunnallisia sovelluksia edistävä Dark Matter Labs -ajatushautomo on tarttunut Ruotsissa, Kanadassa ja Etelä-Koreassa toteuttamissaan projekteissa hyvinvoinnin moninaisuuden ja systeemisen ymmärryksen lisäämisen sekä siihen perustuvan johtamisen edistämiseen. Dark Matter Labs pyrkii raamittamaan mielenterveyden ja -hyvinvoinnin kysymykset uudesta mielen varallisuuden (englanniksi mental wealth) käsitteen avulla.

Mielen varallisuuden käsite pyrkii tekemään kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista keskeisen yhteiskunnan menestyksen peruspilarin taloudessa, jossa disruptiot (esimerkiksi pandemiat ja sodat), globaalit ilmastonmuutoksen kaltaiset haasteet sekä

kiihtyvä digitalisaatio raamittavat toimintaympäristöjämme. Näiden trendien seurauksena toimintaympäristöjä leimaavat kasvava epävarmuus ja muutoksen kiihtyvä tahti. Tämänkaltaisessa kontekstissa toimiminen vaatii yksilöiltä, tiimeiltä, yhteisöiltä ja organisaatioilta kykyä aistia muutosta ja muuntautua. Tämä ei ole mahdollista, jos yksilön mieli ja keho ovat stressaantuneita ja venyneitä äärimmilleen, johon elämän kokemukselliset vuorovaikutukset myös vaikuttavat. Jotta ihmiset voivat menestyä tässä toimintaympäristössä, tarvitaan Laverin kuvaamaa hyvinvoinnin kokonaisvaltaista johtamista.

Eräs projekteista, joissa Dark Matter Labs (2023) on edistänyt mielen varallisuuden käsitettä ja sen johtamista, on Tukholman alueella toteutetussa Mind//Shift-projektissa. Sen ytimessä oli hyvinvoinnin eri ulottuvuuksiin vastaava yhteiskehitetty innovaatioportfolio, joka koostaa erinäisiä potentiaalisia kokeiluja, jotka yhdessä voisivat synnyttää kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän toimintaympäristön.

Kehitetyt kokeiluaihiot kattavat sosiaalisen infrastruktuurin (kulttuuriset ja insti-

tutionaaliset kokeilut), fyysisen infrastruktuurin (paikkaperustaiset, kaupunkiympäristössä tapahtuvat kokeilut), digitaalisen infrastruktuurin (teknologiat ja sovellukset) sekä yhteiskunnalliset kokeilut (uudenlaiset rahoitusmallit, sääntely ja päätöksenteko). Mind//shift-projektissa sovellettu portfoliolähestymistapa auttaa hahmottamaan monenlaisia tarvittavia ulottuvuuksia ja ratkaisuja, jotka yhdessä voisivat synnyttää uudenlaisen toimintaympäristön ilman, että kaikkia kokeiluja tarvitsee toteuttaa kerralla.

Tämänkaltaisesta lähestymistavasta voi olla hyötyä, kun kyseessä on hyvinvoinnin kaltainen moniulotteinen haaste, jota halutaan taklata Tukholman esimerkin tavoin alue- tai kaupunkikontekstissa.

Innovaatiot – kokeiluista skaalaan ja kokonaishaasteesta kokeiluihin

Usein innovaatiotoimintaa toteutetaan tuote- ja palvelulähtöisillä menetelmillä, joiden tavoitteena on hyödyntää kokeiluja haasteeseen vastaavien ratkaisujen kehittämisessä. Tämänkaltaisessa lähestymistavassa hyö-

Kuva: Pixabay.

dynnetään usein palvelumuotoilun kaltaisia menetelmiä ja lähdetään liikkeelle haasteen ymmärtämisestä, jota seuraa kokeilujen kehittäminen ja toteuttaminen. Onnistuneita kokeiluja on tarkoitus lopuksi skaalata laajalle. (Korhonen, Linko ja Lippo 2020.)

Usein käy kuitenkin niin, ettei yksittäinen, onnistunutkaan kokeilu skaalautu syystä tai toisesta. Tällöin onkin hyödyllistä tarkastella toimintaympäristöä laajemmin ja pyrkiä ymmärtämään, kuinka sitä voitaisiin muuntaa kokeilujen skaalautumiselle mahdollistavammaksi. Portfoliolähestymistapa onkin yksi ekosysteemisen yhteistyön väline, jonka avulla innovaatiotoimintaa voidaan johtaa kokonaishaasteen ymmärryksestä kohti kokeiluja. Sen avulla käsillä olevaa haastetta voi tarkastella myös muistakin näkökulmista kuin vain uusien tuotteiden ja ratkaisujen kehittämisenä. (Seppälä 2020.)

Business Helsingin, Forum Virium Helsingin ja Laurea-ammattikorkeakoulun vasta käynnistyneessä KauKo (2024) – Kaupungit kokeiluympäristöinä hyvinvointi-innovaatioille -hankkeessa on tavoitteena kehittää kaupunkiympäristöä liikkumista, terveyttä ja hyvinvointia edistäväksi yhdessä alan yritysten kanssa. Hankkeessa yhdistyvät Helsingin kaupunginosissa toteutettavat ketterät kokeilut sekä kaupunkiympäristössä toteutuvan hyvinvoinnin innovaatiojohtamisen ekosysteemisten lähestymistapojen kehittäminen. Hankkeessa kehitetään konkreettisia ratkaisuja eri kaupunginosen asukkaiden liikkumisen lisäämiseksi ja ekosysteemistä yhteistyötä, joka toivon mukaan rakentaa edellytyksiä taklata kaupunkiympäristössä hyvinvoinnin kaltaisen kokonaisvaltaisen ilmiön johtamista yhdessä aiheeseen liittyvien erinäisten kumppanien kanssa.

Lähteet

Dark Matter Labs. 2023. Mind//Shift. Exploring new ideas and experiments

that impact mental health and thriving. Saatavissa: <https://darkmatterlabs.org/Mind-Shift-Exploring-new-ideas-and-experiments-that-impact-mental>

Korhonen, O., Linko, T. & Lippo, A. 2020. Perille asti -kokeiluopas. Opas onnistuneiden kokeilujen suunnitteluun yrityksille. Saatavissa: <https://business.vantaa.fi/sites/default/files/document/demos-perilleasti-B5-DEMO2%20%281%29.pdf>

Ispor. 2022. Getting Into Flows of Real Experience: A Radical New Framework for Creating Health and Well-Being. Saatavissa: <https://www.ispor.org/publications/journals/value-outcomes-spotlight/vos-archives/issue/view/valuing-the-health-of-children-understanding-what-drives-differences-in-health-preferences-for-children-versus-adults/getting-into-flows-of-real-experience-a-radical-new-framework-for-creating-health-and-well-being>

KauKo. 2024. Kaupunkiympäristöt Kokeilualustana hyvinvointi-innovaatioille. Saatavissa: <https://hevinnovations.fi/kauko/>

Lawer, C. 2021. Interactional Creation of Health: Experience ecosystem ontology, task and method. Oxford: Umio Ltd.

Rönnqvist, L., Johar, I. & Martin, R. 2021. Building mental wealth. Saatavissa: <https://provocations.darkmatterlabs.org/building-mental-wealth-34441f638e3b>

Rönnqvist, L. 2021. DM Note #2 — Scaffolding Mental Wealth and Humane Development. Saatavissa: <https://provocations.darkmatterlabs.org/dm-note-2-f5f270d13428>

Seppälä, M. 2020. Radikaali epävarmuus vaatii radikaalia yhteistoimintaa. Askelmerkkejä systeemiseen muutokseen innovaatioportfolioilla. Sitran muistio. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/julkaisut/radikaali-epavarmuus-vaatii-radikaalia-yhteistoimintaa/> ■